

Tips til deg som driver bensinstasjon

Justervesenet

Egenkontroll gir tillit

Når det er tillit til målinger som gjøres på bensinstasjonen, har kundene samtidig tillit til at de får den mengden drivstoff de betaler for. Det er i tillegg en økonomisk trygghet for deg som næringsdrivende at du selv kan stole på målingene som ligger til grunn for det økonomiske oppgjøret.

Egenkontroll

Drivstoffpumper på bensinstasjoner er som oftest stabile. Det er likevel viktig at du er oppmerksom på at det kan oppstå feil som påvirker måleresultatet. Husk at det er ditt ansvar som eier/ansvarlig å se til at de til enhver tid er i orden. Det kan derfor være lurt at du med jevne mellomrom selv sjekker at drivstoffpumpen måler riktig.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Stasjonen har egne HMS-regler for arbeid ute ved drivstoffpumpene. Det er viktig at disse reglene følges, og at du alltid setter din egen og andres sikkerhet først.

I tillegg er det viktig å tenke på følgende når du gjør egenkontroll med drivstoffpumpen:

- Bruk alltid godkjente synlighetsklær, som refleksevest.
- Bruk godkjente vernebriller.
- Bruk godkjente hansker.
- Bruk maske ved tilbakefylling på lagertank for å unngå innånding av damp.
- Bruk sperrebånd eller kjegler for å unngå påkjørsel.
- Vær bevisst på statisk elektrisitet når du jobber med brannfarlig materiale.

Det er bevegelige deler i drivstoffpumpen. Vær derfor forsiktig for å unngå klemfare.

Egenkontroll: Slik gjør du det

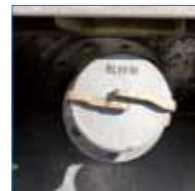
1. Husk HMS-regler og sperr av området rundt drivstoffpumpen. Bruk verneutstyr.

3. Fyll opp kannen/referansebeholder til riktig volum (for eksempel til 20-litersstrek). Sjekk deretter om volumet i beholderen samsvarer med det displayet sier har gått ut fra pumpa.

4. Tøm innholdet i referansebeholderen tilbake på riktig(!) lagertank og utfør en ny måling. OBS: Bruk maske for å unngå innånding av damp. Husk også at beholder må være jordet mot påfyllingskasse for å unngå statisk elektrisitet.

2. Bruk en kanne eller referansebeholder (se tips på neste side) egnet for drivstoff, og som du kjenner volumet til. På Justervesenets nettside finner du informasjon om anskaffelse av egnet referansebeholder.

Egenkontroll: Slik gjør du det

Avvik og feil

Tillatt avvik for drivstoffpumper på bensinstasjoner er $\pm 0,5\%$. For eksempel ved egenkontroll med en 20-liters beholder, skal feilen ikke være større enn $\pm 0,1$ liter (1 desiliter). Dersom du ser slike eller andre alvorlige feil, eller du mottar kundeklager som gir grunn til å tro at noe er feil, er det ditt ansvar å sørge for at et servicefirma reparerer feilen før drivstoffpumpen tas i bruk igjen. Ved alvorlige feil som setter HMS i fare, skal aktuell drivstoffpumpe tas ut av bruk.

Noen tips om egnede referansebeholdere:

- Beholderen bør være tilstrekkelig følsom/ha tynn nok hals.
- Beholderen bør ikke fange luft.
- Beholderen bør være laget av et stabilt materiale, med kjente temperaturegenskaper.
- En jordet beholder, eller en som er laget av metall, er egnet for å unngå statisk elektrisitet.

Du trenger ikke nødvendigvis en kalibrert referansebeholder, men det er først dersom du har en kalibrert referanse at du med sikkerhet kan fastslå feilvisningen. En kalibrert referansebeholder omtales som volumnormal eller "volum prover".

Ikke alle har en kalibrert referansebeholder som denne fra Justervesenet, og det behøver man heller ikke. Men den bør være i henhold til tipsene til venstre for bildet, samt være lett å lese av.

For deg som har drivstoffpumper med ATC-teknologi (Automatisk Temperatur Kompensering)

Hvis drivstoffpumpen er merket med @15°C, Tb=15°C eller «Volum er korrigert til 15°C» er pumpen utstyrt med ATC-teknologi. Denne merkingen finner du vanligvis ved displayet.

En kort forklaring om ATC-teknologi

Væsker krymper ved lave temperaturer og utvider seg ved høye temperaturer. ATC (Automatisk Temperatur Kompensering) gjør at drivstoffpumpen korrigerer drivstoffvolumet basert på temperaturen og leverer energimengde tilsvarende i drivstoff ved 15°C.

Hvordan ATC-teknologi påvirker målingene

Når en fyller drivstoff en kald vinterdag, vil volumet være mindre enn som vist på drivstoffpumpens display. Dette skjer fordi temperaturen får volumet til å krympe sammenlignet med en temperatur på 15°C.

Det motsatte skjer når man fyller drivstoff en varm sommerdag. Da vil volumet bli mer enn som vist på drivstoffpumpens display. Dette skjer fordi drivstoffet utvider seg sammenlignet med en temperatur på 15°C.

Med ATC-teknologi vil drivstoffpumpen levere volum med utgangspunkt i 15°C uavhengig av temperaturen rundt.

Dette er teknologi som er testet og godkjent i EU og i Norge, og bilistene får den riktige mengden drivstoff de betaler for. Drivstoffpumpe med ATC-teknologi skal være samsvarsvurdert og tilfredsstillende i forskrift.

OBS: Måleteknisk kontroll av ATC drivstoffpumper vil ikke være mulig for stasjonen selv å utføre, siden denne kontrollen krever mer kunnskap og annet utstyr. Slik kontroll kan servicefirma utføre.

Visuell sjekk du selv kan utføre

For å unngå at det senere oppstår feil i målinger, kan det være lurt å se etter blant annet

- ødelagte fyllepistoler.
- lekkasjer fra pumper.
- slitasje på bevegelige deler, slik som reimer og lignende inni drivstoffpumpe.
- at merkeskilt er helt og lesbart.
- at plomberinger i drivstoffpumpen (også i elektronikkdelen) er hele.
- at visningen på det digitale displayet er fullstendig og i samsvar med hva som vises på kvitteringen.

Plomberinger skal være hele.

Reimene i pumpa er utsatt for slitasje.

Sjekk også jevnlig at fyllepistolene er intakt.

Merkeskiltet viser til metrologisk merking, og at pumpa er samsvarsvurdert.

Dagens tilsyn er i større grad enn tidligere basert på risikobasert stikkprøvekontroll, veiledning og oppfølging av servicefirma, bransjekontakt og informasjonsarbeid. Dette betyr at det for enkelte bensinstasjoner kan gå lenger tid mellom tilsynsbesøkene.

En annen vesentlig endring er at dersom Justervesenet avdekker feil, vil bensinstasjonen bli ilagt et gebyr for brudd på regelverket.

Egenkontroll av drivstoffpumper er derfor et godt tiltak for å oppnå riktige måleresultater. Skulle det oppstå feil på en drivstoffpumpe, vil en i de aller fleste tilfeller finne den ved en egenkontroll. Stasjonen kan da selv gjøre nødvendige grep for å få rettet feilen, og på den måten unngå tap av inntekt og renommé. I tillegg unngår stasjonen gebyr for brudd på regelverket.

Justervesenet fører tilsyn med hjemmel i *Lov om målenheter, måling og normaltid* § 20.

For at en drivstoffpumpe skal være tillatt å bruke som grunnlag for beregning av økonomisk oppgjør, må den være samsvarsvurdert. Det ser vi ved at den er merket med CE og identifikasjonsnummeret til det tekniske kontrollorganet som har foretatt samsvarsvurderingen.

§ 5.1 i *forskrift om målenheter og måling* slår fast at bruker er ansvarlig for at drivstoffpumpen oppfyller kravene som stilles i regelverket. § 5.5 omhandler plikt til aktsomhet, retting og melding. Den forteller at hvis bruker har mistanke om at en drivstoffpumpe ikke oppfyller kravene, har denne plikt til å kartlegge og eventuelt rette forholdet. Kan ikke bruddene på kravene rettes, skal drivstoffpumpen tas ut av bruk.

Er forseglinger brutt, eller drivstoffpumpens vesentlige måletekniske egenskaper påvirket, kan den ikke brukes før brukeren har rettet opp forholdet og meldt fra om dette til Justervesenet.

Den som reparerer, vedlikeholder eller utfører annet arbeid på en drivstoffpumpe, skal melde fra til Justervesenet dersom forseglinger blir brutt, eller om arbeidet har medført økt risiko for at drivstoffpumpen ikke lenger tilfredsstiller kravene i regelverket.

Under selve tilsynet gjøres det ofte målinger for å kontrollere drivstoffpumpens nøyaktighet, men det kan også være at kontrollen utføres på andre måter, som sjekk av forseglinger, merking og teknisk dokumentasjon (samsvarserklæring).

For at tilsynet skal utføres effektivt og uten unødvendig tidsopphold:

1. Prioriter alltid Justervesenets kontrollør. Ikke la kontrolløren vente i kø eller lignende, og assister ved behov.
2. Sørg for at nøkler til følgende er tilgjengelige og tydelig merket:
 - påfyllingskasse
 - deksel for alle drivstoffpumper (ofte ulike nøkler)
 - elektronikkdel (der volumanvisningen er)
3. Sørg for at eventuelle testkort er tilgjengelige og sjekk gyldighetsdato.
4. Sørg for å ha god kunnskap om kassasystemet hvis drivstoffpumpen må settes i kontrollmodus via dette systemet.
5. Sørg for at følgende dokumentasjon for drivstoffpumpene er tilgjengelig:
 - samsvarserklæring
 - typeprøvingssertifikat
 - manual/bruksanvisning
 - eventuell annen nødvendig dokumentasjon

Har du noen måletekniske spørsmål, eller vil vite mer om Justervesenets tilsyn? Ta kontakt med vår fagansvarlige kontrollør for drivstoffpumper, Julyana Hildonen, på telefon 93 83 00 88, eller send en e-post til jhi@justervesenet.no.